

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbătă.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru streinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 47.
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 30.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumeratiune nouă

la

„Telegraful Român“

care apare de trei ori pe săptămână, deschidem pe anul 1885, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedea în fruntea foaiei.

Banii de prenumeratiune se trimiț mai cu înlesnire pelângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al poștei ultime se fie scrise bine, ca să se poată ceti.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfârșește cu ultima Decembre 1884, a-și înnoi din vreme abonamentul, pentru ca să nu fie expeditura silită a sista, sau a întârșia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiu.

* O înlesnire foarte mare în espeditiune se face prin lipirea unei fășii de adresă dela abonamentul ultim.

Reuniuni învățătorești și preoțești în Arhidieceșă!

II.

Am dat preferință reuniunilor învățătorești, pentru că ele deja există și avem de a face cu instituțiuni cunoscute la noi! Resultatele ce au produs reuniunile până acum sunt aproape nula. Cei mai mulți membri și țin misiunea de membri de îndeplinită dacă au plătit tacsă anuală! Aceste rezultate de loc nu sunt îmbucurătoare, ci tocmai dau ansă oamenilor serioși de a se cugeta bine că oare să înființăm în tot anul și în tot locul reuniuni, și după ce le-am înființat să le lăsăm să moară și prin aceasta să ne dăm pre față slăbiciunea noastră, sau să înființăm reuniuni unde membri nu-s toți pătrunși de însemnătatea lor, unde fie-care membru reprezintă un reșințat și spiritul în societate și unde nu reuniunea și ține de onoare a avea pe X și pe Y de membru al ei, ci fie-cine se va mândri a fi membru al unei sau altei reuniuni.

Aceste premise — revin la obiect! Statutul organic oferă atât preoței noastre cât și mirenilor un cerc frumos de activitate. Ce sunt sinoadele protopresbiterale decât un parlament micuț, unde fie-cărui membru zelos și activ, îi stă un frumos

cerc de activitate, și eu aș pune mai mare pondă pre activitatea ce o ar desvolta singuraticile protopresbiterale, decât chiar pre activitatea sinoadelor provinciale! Și totuși ce vedem! Se adresa la 3 ani odată, în unele locuri ce e drept în tot anul — dar până astăzi n'am văduț în acele sinoade nici cea mai mică mișcare. În acele nenea George știe de câte-ori a fost la ei în comună protopresbiterul, știe unde e scoală și unde nu e, știe că în unele parohii erogatele se egalizează cu venitele și la biserică nu rămâne nimica, și totuși nenea George nu face nici o propunere ci îi pare bine că protopresbiterul sau parochul îi dă o vorbă bună.

De comitetele protopresbiterale, cari ar trebui să se adune tot la 3 luni, nici că vorbesc, pentru-că ele numai doară în două protopresbiterate funcționează. În un protopresbiterat aproape de Sibiu — bine arondat — comitetul protopresbiteral delibera condițiunilor pentru întregirea postului de protopresbiter, nu a mai ținut nici o ședință. Ce să vorbim apoi de epitropiile protopresbiterale.

Eu știu că protopresbiterul e și epitrop, banii sunt la el, sau în cele mai bune casuri la cassa arhidieceșană, el cheltuește, și epitropii sunt numai cu numele, ecitropia protopresbiterală e un pictus masculus! Aceste cu privire la protopresbiterat!

Acum să mergem la parochia, căci parochia e basa sinodalității noastre.

Oamenii nostri de bine au început lucrul de din sus în jos! Au făcut regulamente pentru sinoade și congrese, ear pentru parohii până acum au făcut prea puțin.

Parochul în cele mai multe locuri nu știe — când să se aleagă comitetul parochial, când cel protopresbiteral, când membri la sinod și congres! Unii nici nu știu face deosebire între misiunea unora și a altora! Ce urmează de aci. Representanții nu sunt de regulă aleși și espresiunea voinței poporului, ci espresiunea unor oameni cari monopolizează cu încrederea pusă în ei. Alții fac cestiune de rudenie din alegeri! Pentru ce e protopresbiterul șef? El e chemat a întruni preoței decâte-ori află de lipsă, a-i esplica circularele mai însemnate cu de bună și bună oră cel de sub Nr. 6261 plen. și a îl imanua singur după esplicare. Aceasta o poate face fără de reuniune! Dar apoi ce să dăcem când vedem, că singuri domni protopresbiteri au vótat în sinodul arhidieceșan normele pentru administrarea averilor bisericesti și acum nici ei însiși nu știu de capul lor!

Formulariu, preliminaru, jurnal de cassa și contul capitaleror active sunt chiar pentru dnialor

nește tipărituri neînțelese — votate de ei însiși. Nici că te cuprinde apoi mirare, că în unele protopresbiterate averile bisericesti nu sunt rentaritate, și rațiunile nu sunt prezentate de câte 4 ani! Le spuni preoților cari te întrebă, — frate mergi la protopresbiterul, ear el îți spune „am fost, dar el dăce că nici el nu știe ce e de făcut,“ cu toate că el a fost membru în sinodul provincial, când s'a votat introducerea aceluși regulament! Vedem deci că suntem în o confusiune teribilă, vedem că nu avem oameni, cari să jertfească timp și ostenele pentru nefericitul popor și noi vrem să mai facem și caste deosebite, reuniuni de preoți. Eu cred că preotul român nu poate și nu-i e permis a se separa de popor!

El e eșit din popor, are familie și membri familiei lui nu devin de regulă preoți, ci devin cetățeni români și ca atare noi trebuie să ne îndreptăm privirile pentru de a ameliora soarta poporului, ear nu a unei caste deosebite! Ce va face poporul din a cărui sudoare trăește preotul, când va auzi că preoții se separează de popor și că ei au alte dorințe, alte scopuri de a se perfecționa numai ei de ei fără popor! Eu cred că poporul se va revolta și cu drept cuvânt! Deci nu atingem și vanitățile poporului spre revolta contra preoței că ve spun nici un secol nu e în stare să le rehabiliteze vađa și pozițiunea avută. Preotul român e datoriu să rămână în popor — cu el să suferă cu el să se bucure! A eschide poporul dela beneficii e a nu-l iubi și vai de preotul care nu iubește pre cei ce i dau lui hrana de toate zilele.

Deci reîntoarceți-ve în cadrele statutului organic, nu eșiți afară, ca nu cumva eșind să voiți să reîntrați și să fie târșiu! Preoței nu poate și nu-i ertat să se despartă de popor, aceste sunt opiniunile mele, și cine vrea să se combată poftescă! Va dăce cineva că cultivându-se preoții — cultura lor va avea înriurința binefăcătoare și asupra poporului! Așa e! Dar ean spuneți-mi voi inițiatorii ideei de reuniuni preoțești nu voiți tocmai prin separarea voastre a ve separa de popor, ca voi să ve luminați și apoi ad calendas grecas să ve îngrișiți și de popor?

Eu perhorescez ver ce idee de a înființa preoții reuniuni și nu cred că astfelu de statute vor putea fi aprobate, căci ele ar taia afund în statutul organic!

Deci să rămânem noi în cadrele date noue de statutul organic — să ne prezentăm preoții cu mireni la un loc, în o corporațiune și astfel acolo întruniți să căutăm a îndrepta relele de cari suferim!

FOIȚA.

Regele Serbiei.

(Încehere).

La curtea lui Mihai, a vărului ei princiar Anca avea o influință hotărșitoare în afacerile familiei. La întetirile ei se hotărș în unul 1865 principele, care n'avea copii, a se despărși de soșia sa Iulia, din „considerațiuni de stat.“ Anca plănuse ca principele să se cășătorească cu fca sa Catarina, însă Mihai se opuse cerbicos din motivul, că sunt prea aproape înrudiți. Afară de aceea el iubea foarte pe fca avocatului Radovanovici și aceasta familie spera ca principele va lua pe amanta sa de soșie. Anca însă știu să nimicească aceste planuri întrebunțând toate mijloacele, și îi și succese nu numai depărtarea tinerei Radovanovici dela curte, ci și înscenarea unui proces criminal contra tatălui ei și condamnarea lui și prin aceasta degradarea civică a familiei întregi.

În urma acestei întemplări Radovanovicii plănuiu a se resbuna sângeros atât asupra intrigantei Anca, cât și asupra vrednicului principe Mihai, ajuns însă în prea mare atârșare dela verișoara sa. Ei aflară în țeară încă destărnare dintre vechii neindulși ai partidei boierilor și dintre partisanii lui

Karageogevici, cari se hotărșiră a plămădi o nouă conjurațiune contra Obrenovicilor, pentru a ridica pre mormântul acestei dinastie încă-odată pre cea a lui Karageogevici. Împregiurările întetiau isbucnirea, pentru că principele Mihai se părea a se fi hotărșit de a se cășători cu nepoata sa Catarina, și prin aceasta e se împlini speranțele ambițioase ale Ancei. De rescularea poporului contra familiei dominante nu putea fi vorbă, pentru că aceea se bucura de mari simpatii în țeară; uciderea dară trebu să fie perirea Obrenovicilor.

În 10 Iuniu 1868 principele Mihai se afla la castelul seu de vară din Topcider lângă Belgrad. După obiceiul seu seara se preumbla în parcul umbros, însoțit de verișoara sa Anca și de fca ei Catarina. De față era încă un adjutant, și acestora urma un servitor.

Deodată se aruncă dintr'un tufiș trei bărbați și descărcă din revolvere salve formale asupra preumbitorilor, cari nici pre departe nu erau pregătiți la un astfel de atac. Efectul a fost îngroșitor. Principele cu un țipet cădu la pământ; Anca și Catarina se tăvăleau pre pământ în sângele lor; adjutantul era greu rănit, și servitorul fugi pentru că se chieame ajutor.

Într'aceea ucigașii se aruncară ca fulgerul asupra prășii lor și și încheiară înfiorătoarea între-

prindere cu pumnalele și hadjarele lor. Adjutantul și și oamenii cari au alergat la față lucrului au pus mâna pre ei, însă ucigașorii se făleau cu plăcerea celui ce ș'a săturat resbunarea, că ei și-au ajuns scopul lor.

În adevăr principele au fost mort și grozav mutilat de împunșeturile pumnalelor și de tăieturile hadjarelor; Anca a rămas moartă, lovită de trei gloanțe; fca ei Catarina se părea a nu fi rănită de moarte.

În Bělgrad se escă o confusiune infricoșată pentru acest atentat. Pre lângă toată această panică însă presidentul senatului sêrbesc, preavêduțul patriot al poporului sêrbesc Marinovici prin energia și prezența duchului seu preveni ulterioarele planuri ale conjuraților. El se puse în fruntea unui guvern provisoric, carele numai decât proclamă de principe pre tinerul Milan, pre cel din urmă surcel în viață al Obrenovicilor, ceea ce poporul întimpină cu mare însufletire.

Ielit de națiunea întregă trupul principelui Mihai se înmormântă în cripta familiară în biserica din Bělgrad.

În luna lui Iuliu scupcina convocată cu entusias general întări dreptul de moștenire al tinerului Milan, nepotul lui Eșren, care, un băiat de

Nu e perdut omul cel ce a greșit, ci e perdut cel ce nu înceată a greși! Ce am dice când ne-am trezi în sinoadele protopresbiterale cu propuneri din partea mirenilor, cari se oprescă preoțimea de a se întruni ea în corporațiuni separate! Deja am auzit voci și cred că se vor și valida! Dar apoi când o coalițiune a mirenilor în sinoadele eparchiale ar voi să reducă influința clerului în unele și alte trebi, ce ar dice cei cu reuniunile preoțesti! Nu doară că lesne ne-am putea trezi doi factori, cari până aici lucrăm în armonie la desvoltarea noastră, deodată contrari unul altuia și atunci vai de cei prin cari a venit sminteala. Deci nu ve jucăți cu focul, cea mai mică scântee va preface edificiu în flacări și nu va fi cine să-l stingă.

Da înțeleg ca protopresbiterii să cheme pre preoțimea sa des la întruniri să-i esplice una alta, să-i dea instrucțiuni, preoții mai zeloși cu ocaziunea aceea să țină prelegeri dela cari mireni să nu fie eschiși, comitetul și sinodul protopresbiterial să se țină regulat, pot forma o bibliotecă — toate aceste în marginile statutului organic fără de a jigni cât de puțin simțimentele creștinilor noștri și așa destul de năcăjiți în alte privințe.

Eu cred că aici înțelegerea e ușoară dacă vom lăsa egoismul la o parte! sunt însă oameni cari pătimesc de mania de a fi inventat multe, multe.

Acestia orbiți de pasiunea aceasta ar dori să ducă preoțimea pre un povârniș și să o aducă în conflict cu mireni. Clerul nostru nu e ca cel romano-catolic, noi nu avem în clerul mirean nici călugări nici celibuși ci oameni, tată de familie, oameni cu frați și surori și cu concesiuni de sânguinătate și de aceea nu ni e ertat a ne despărți așa numai „*Mir nichts dir nichts*“! Și în urmă ce facem noi — un cler mai luminat, când poporul e redus la miserie, și ținut în ignoranță? Ce e atunci cu preoțimea cea cultă care deja începe a simți și a gusta din fructele cele amare ale neglijenței proprii! Eu cred și sunt tare convins că ne vom lumina, și cestiunea aceasta a separării în caste se va lua la timp dela ordinea țării — prin reprezentantele legal al bisericii noastre!

E drept că nici o constituțiune nu e așa de perfectă ca să nu poată fi inculpată de una sau de alta eroare, și nici una nu e așa de rea, ca barem cu o parte a ei să nu poată servi ca o consolare alinătoare. — Iustituțiunea noastră nu e perfectă — dar e destul de bogată în oferirea cercului de activitate; deci să fim activi acolo unde trebuie și unde ne e ertat să fim! La un succes putem conta numai dacă vom calcula cu calculi real! Multe ar fi de ăș la acest loc, ce ar trebui să facem și ce am putea face dar — la revedere!

Un preot ortodocs.

Revista politică.

La cetirea foilor maghiare ni se revoacă în memorie lebeda, de care amintiserăm după publicarea verdictului curților cu jurați în cauza dlui Barițiu.

În dieta țerei pe lângă alte obiecte pertractate, deputatul Orbán Balázs din incidentul proceselor de presă din urmă a adresat ministrului de justiție o interpelațiune în care reamintește interpelantele cum guvernul accentuează cu toată ocaziunea statornicia pe lângă ideea de stat maghiar, persecutarea sistematică a inamicilor ei, și cum, cu toate acestea lasă teren liber nu numai agitațiunilor secrete ci și celor publice.

Agitațiuni de felul acesta ocur foarte multe cu deosebire în Transilvania, unde se redigiază foi

12 ani, se aduse din institutul de creștere din Paris, și se arată în Belgrad călare poporului seu.

Până ce tinerul Milan continuă în Paris desvoltarea sa până la vârsta de 16 ani, periodul maioresității sale, pre cei vinovați la uciderea dela Topcider i ajunse mâna nemiloasă a tribunalului criminal. Conjurațiunea se întinse până la detronatul Alesandru Karageorgevici, care se afla în Ungaria și care fu condamnat la 20 ani prinsoare, de care pedeapsă însă el ca fugar se detrase, pitulându-se și pribegind cu rușine și fără patrie.

Acum a sfârșit și el pribegirea, pentru-că nu mai este între cei vii.

Principele Milan, a cărui moștenire guvernul provisoric o administră cu toată coștiința, în anul 1872 se urcă pe tronul sârbesc. Puțini ani după aceea se căsătorî cu Natalia de Kleczko, carea în anul 1876 îl îmbucură cu un clironom, tocmai în momentul, când sârbii redicără flamura pentru a-și elupta independența de imperiul turcesc.

Puțin timp după ce românii prin vitejia probată și prin bravura domnului lor eluptară numele de regat pentru țeara lor, principele Milan încă se proclamă de rege al Serbiei. Ion Răvășeriu.

nu numai într'o limbă, ci în două limbi, cari își îndreaptă atacurile în contra ideei de stat maghiar.

Vr'o căți-va agitatori fără inimă (lelketlen bujtogató) ațăță și revoltează popoarele bune cari au conviețuit atâtea veacuri cu noi în pace, și cari au se-și mulțamească esistența numai împregiurării, că au stat în legătură cu noi și că am lucrat frățeste împreună.

Ca dovadă despre infectarea cauzată poporului din partea țiaristice, cetește orotarul vr'o câte-va pasage din „Tribuna“ în traducere autentică.

Cu privire la aceste articule observă oratorul, că procurorul și-a înaintat acusa, dar rezultatul final a fost, că juriul în 3 Faur a. c. a achitat pe redigătorii articulilor revoltători. Față cu aceasta — dice vorbitorul — poate să dică ministrul că la noi juriul apêrat cu grație, chiar în cazul când nu și-ar face datorința, nici atunci nu poate trece preste limitele legii.

Țiarul ce se afla mai aproape de guvern nu poate ascunde cugetele acestuia, cari ar tinde într'acolo, că guvernul în cazul acesta și cele următoare, voeste a le folosi în contra instituțiunei curților cu jurați, și nu se exprimă bine față cu aceia cari n'au nimic de modificat în legea de presă.

Recunoaște vorbitorul, că curtea cu jurați din Sibiu nu formează un zid apêrător pentru stat, dar din contră un mijloc de ruinare a zidurilor lui, dar pentru aceea nu avem să deducem la cassarea curților cu jurați. Pecatul cardinal al guvernului e că susține de 17 ani curtea cu jurați din Sibiu, carea zace în peccatul trădării de patrie. Pe aceasta la instituit guvernul prin ordinațiuni și tot pe aceasta cale îl poate și cassa, sau dacă i este imposibil pretindă intervenirea legislațiunei! Din aceste cause interpelantele adresează ministrului de justiție următoarele întrebări:

1. Are cunoștiință, că foile române și germane din părțile ardelene continuă a agita și revolta publice în contra ideei de stat maghiar, pre națiunea maghiară o batjocoresc cu cea mai mare îndrăzneală, o dejosesc și o acusă înaintea streinătății, și că țin popoarele pacinice ale Transilvaniei în continuă agitațiune și aruncă între ele sêmburele dușmăniei.

2. Are cunoștiință, că țiarul român (oláh) din Sibiu „Tribuna“ în numărul 175 din 30 Novembre a. tr. dice, că românii trebuie să pândească ocaziunea de a sguđu statul din temelii, și să se alieze cu inimicii lui. Și cu toată trădarea aceasta de patrie și agitațiunea, curtea cu jurați din Sibiu în 3 Faur a. c. a achitat unanım pe acusați, precum a achitat în timp de 17 ani pe toți aceia, cari au fost destul de îndrêsneți a ațța în contra esistenței statului unguresc și a dejosi națiunea noastră.

Are de cuget a suprima pre calea ordinațiunilor curtea cu jurați din Sibiu și a supune delictele de presă din Transilvania judecării curților cu jurați din Cluș și Maroš-Vásárhely, sau dacă aceasta n'o poate efeptui pe calea ordinațiunilor lor, să înainteze dietei în afacerea aceasta cât mai curênd proiect de lege?

Interpelația i se va estrada ministrului.

Un alt deputat Grünwald Béla din un alt incident, dar încât-va analog cu cel ce a dat ansă lui Orban la interpelațiune, a interpelat și el ministrul.

Ansă la interpelațiune i-a dat adecă o sêrbare cu caracter pronunțat panslavistic ținută în sêptemâna trecută în Liptó-Szt-Miklós, care a fost împreunată cu declamațiuni, cântări și petrecere de joc. Casul acesta a fost comunicat de vr'o câteva foi. Vorbitorul dice, că această sêrbare s'a și ținut în realitate și decursul ei a fost de așa precum a putut s'o prevadă ori-cine, care îi cunoaște natura. N'a fost nimic altă decât o demonstrațiune în contra ungurimei și în legătură cu aceasta în contra statului maghiar.

Sêrbarea aceasta e cu atât mai bătătoare la ochi cu cât ea s'a ținut în casele comitatense și așa a profanat localitățile comitatense, unde cel puțin până acuma pertractările au decurs în spirit patriotic.

Pentru aceea roagă pe ministru ca să fie cu atențiune la acest cas și să se ocupe de el în acea direcțiune, ca să aibă cunoștiință că cum s'a întemplat lucrul? cine l'a conces? cine l'a făcut posibil? și dacă cum-va va fi necesar să ia dispozițiuni, ca astfel de casuri infricoșate pe viitoriu să nu mai ocură, din cari cause adresează ministrului următoarea interpelațiune:

1. Are cunoștiință domnul ministru de interne, că s'a conces pentru o sară salele edificiuului comitatens din Liptó Szt. Miklós unei societăți panslaviste și că edificiuul comun al comitatului a fost tribuna demonstrațiunilor antipatriotice.

2. Are de cuget a întreprinde pași necesari pentru lămurirea lucrului?

3. Are de cuget a face dispozițiuni de lipsă ca astfel de casuri pe viitoriu să numai obvină?

Ministrul president Tisza cu concesiunea cerută dietei răspunde în câteva cuvinte.

Cu privire la întrebarea primă din interpelațiune dice, că și interpelantele a ăș că casul la cetit prin foile din provința; și așa este constrins a mărturisî, că ne cetind acele foi, până în momentul de față n'a auzit nimic despre acest cas. Dacă acest cas în realitate s'a întemplat, cunoscând simțimentele patriotice a acelora, cari stau în fruntea afacerilor comitatului, trebuie să presupun că au fost seduși sau apoi s'a întemplat vr'o nebăgare de samă.

Între altele ministrul își ține de cea mai sântă datorința a cerceta după starea lucrului, căci dacă demonstrațiunile antinaționale și antipatriotice nu sunt permise nicăiri apoi cu atât mai puțin în sa-lele unei autorități publice.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Român.“

Frêna, 17 Ianuarie 1885*). Onorabilă Redacțiune! Cu permisiunea Onorabilei Redacțiuni mi iau libertate a trimite următoarele spre publicare.

Astăzi în veacul civilizațiunei moderne, când toată lumea și în specie Europa civilisată se silește a se guverna atât în viața politică lumească, cât și în cea bisericească după un sistem constituțional.

Astfel și biserica noastră română ort. or. după lungi suferințe se bucură de un sistem guvernator constituțional, sistemul constituțional, atât în biserica cât și în stat, au fost pentru alte popoare mai favoritor sub sistemul guvernator centralistic, monarhic, aristocratic, democratic și absolutistic; pentru că la multe popoare din patria noastră comună s'au pus prin amintitele sisteme basa prin care au putut ajunge materialmente și spiritualmente la starea înfloritoare în care se află ele astăzi, numai romanul care în 2000 de ani au călcat acest pământ și îngrașat cu sângele lui, el poporul român persecutat în stat și în biserica împilat și desbrăcat de toate drepturile Ddeesti și omenești au venit la convingerea aceea că și ceriul au început a-l persecuta. Însă Ddeul dreptății nu a fost așa de crud, căci astăzi mulțamită aceluia, și cavalarescului nostru rege că mai viem și că astăzi cu bucurie și primim că și în națiunea română există inimi nobile și suflete generoase, caci știu să înfrunte atacurile inimice și rêuvoitoare națiunei și bisericii române.

Contingentul acestor bărbați este atâta de mare încât să nu ne fie frică ca vor fi lași privitori al ruinei noastre și că ne vor lăsa prada unor evenimente neprevădute. Prin puterea acestor bărbați s'au pus basa, s'au pus peatra fundamentală și la biserica noastră gr. or. română — basa constituțiunei noastre în biserica, sunt congresele, sinoadele eparchiale, protopresbiterali, și diferitele regulamente de organizațiune în provincia metropolitană cari toate se concentrează în „statutul organic.“ Acuma după atâtea veacuri de așteptare ne bucurăm și noi gr. or. de constituționalismul în biserica noastră. Dela era constituțională incoace membrii congresuali și sinodali au și început o organizație nouă în biserica, organizând pre o parte protopresbiteralele și parochiale, fundațiunile aducând norme după cum au aceștea a se guverna și ocupa. Eată acum după lungi așteptări că suntem și la organizarea protopresbiteratelor mult dorite din partea preoților și a poporului credincios, cred că nime nu -mi va reflecta când cu permisiunea Onorabilei Redacțiuni, voi face după modestele mele puteri spirituale unele reflecțiuni privitoare la alegerea de protopresbiter. Este știut fie-cărui bărbat inteligent ca ori și ce societate omenească fie de ori și ce specialitate și alege în frunte un șef un conducător pe care se poate încrede că va putea să represinte societatea așa, încât aceea să corêspondă chemării sale, și că prin necapacitatea șefului sau a conducătorului să devină o societate debilă și fără de aceea o autoritate lumească, și în fine de ris și batjocură la lume.

Cu mult mai mult ar suferi societatea omenească dintr'un tract protopopes, când în fruntea lui s'ar pune respective alege s'au a denumi un șef, un conducător, un protopresbiter care ar posedea nescari facultăți teoretice mărginite — mărturisesc din capul locului, că nici congresele, nici sinoadele, nici diferitele regulamente din provința metropolitană nu ne vor folosi mult, dacă în fruntea preoțimei, în fruntea poporului și în fața streinului nu vom avea un bărbat cu deplină maturitate, un bâr-

*) Publicăm această corespondență întocmai, și credem că prin aceasta facem bune servite căței, pentru care ea s'a scris. Red.

Mi se va dice poate, că e lege. Eu nu cunosc legea, care înlocuiește aici limba germană cu cea maghiară.

Presupunând, că există o asemenea lege, cine oare i-ar putea lua cetățeanului dreptul de a susține, că este rea? Eu dic că me supun, dar legea nu poate să aibă decât urmări rele: prin aceasta nu agitez. Acela care va abroga această lege și va pune alta în locul ei, acela îi va folosi țării.

Acesta e spiritul, în care a fost scris articolul, și ve rog, ca cetit fiind, astfel să-l înțelegeți.

După aceste notariul Dr. Albert de Haupt cește articolul incriminat*), precum urmează:

„Dilele aceste s'a terminat la tribunalul din Sibiu un proces criminal, care a ținut mult timp opinia publică în agitațiune.

Doi oameni tineri, unul Kleeberg altul Marlin, au săvârșit un întreg șir de fapte pedepsite de lege, au furat, au înșelat, au pus foc, au jăfuit și au ucis în cele din urmă pe un cămătar de aici, pe soția acestuia, pe copilul lor și pe o fată ce se afla slușnică la casa lor. Ei au fost prinși, au fost dovediți, au fost judecați și osândiți, după asprimea legii, la moarte prin furci.

Vrednici au fost de cea mai aspră pedeapsă, și fără îndoială nimenui nu i-a fost milă de dânsii; cu toate aceste un adânc sentiment de înduioșare ne-a cuprins în fața procesului ce li s'a făcut.

Trăim la anul 1884, și sunt abia câte-va luni, decând germanii din Ardeal au sêrbat aici în centrul lor de cultură, al șeptelea centenar al aședării lor pe acest pământ. Sunt șapte sute de ani de când ei au întemeiat acest oraș, șapte sute ani de-a rândul viața de aici a fost germană și germană a rămas până în ziua de astăzi. Acum, după șapte sute de ani, în secolul luminilor toleranței, doi germani fiind osândiți la moarte prin furci, procesul li se face în limba maghiară, pre care unul dintre dânsii o înțelege puțin, ear celalalt nu o înțelege de loc. Președintele tribunalului void să fie înțeleș de dânsii, le vorbește în limba germană, dar neștiind bine această limbă universală, produce din când în când un viu resentiment în asistența compusă mai ales de germani. Apărătorii acușăților, germani amândoi, fiind siliți a pleda cauza clienților sei în limba maghiară, pe care nu o știu destul de bine se căsnesc ca vai de ei și devin adeseori ridicoli. În sfârșit, și asta e culmea, terminând ei apărarea președintele îi mai și întreabă pe acușăți, dacă mai au ori nu ceva de adăogat la cele dîse de apărătorii lor, ale căror cuvinte nu puteau să le înțeleagă, apoi li se cetește sentința de moarte într-o limbă pe care nu o înțeleg.

Aceasta li se întemplă în țeara lor, chiar aici, unde șapte sute de ani de-a rândul viața a fost germană.

Dar nu de dânsii ni-e milă, nu pentru dânsii ne înduioșăm.

Pertractările finale ale proceselor nu mai sunt, precum a fost până acum, secrete; ele sunt publice și tot omul poate să asiste la ele. Crima săvârșită asupra unui om este o lovitură dată societății întregi, și s'a creșut, cu este bine, ca întreaga societate să iee parte la judecare, să se producă în conștiința publică convingerea, că osânda e dreaptă și necesară, o adevărată satisfacțiune. De aceea s'a enunțat publicitatea. Mai nainte se pretindea, că osânda e ceea-ce moralizează și esecutarea era publică; timpul nostru a ajuns la convingerea, că numai judecata întărește conștiința de drept, numai ea are efect de moralizare, și de aceea acum judecata e publică și esecutarea secretă.

*) Apărut în Nr. 175 din anul trecut al „Tribunei.“

Dacă e adevărat aceasta, atunci a fost un ultragiu să se pertracteze aici în Sibiu un proces într-o limbă, pe care Sibiienii nu'o înțeleg; ear dacă nu ar fi adevărat, atunci legea nu ar cere publicitatea pertractărilor finale.

Este grea lovitură ce i s'a dat conștiinței publice a unei părți din concetățenii nostri, e abuzul, în fața căruia ne aflăm, ceea-ce produce în noi înduioșarea.

Când această încălcare ni se face noue, celor ce veacuri întregi de-a rândul am stat robi în țeara noastră, ne plângem soarta, ne mângăem cu aducerea aminte a încălcarilor încă mai mari din trecut și adunăm în noi rîvna de a ne croi o soarte mai mai bună în viitoriu; încălcarea li se face încă acelora, care veacuri de-a rândul au stăpânit pământul, au durat zidurile acestei cetăți și au întemeiat viața, ce încă există aici, i se face încălcarea unei fracțiuni dintr'un mare și cult popor din Europa.

Se sting două vieți; nu aceasta ne înduioșază: e pe stînsese o viață, care s'a susținut veacuri îndelungate.

Se vor împlini în curând nouă sute de ani de când primul rege al Ungariei a primit coroana dela papa. Nouă sute de ani statul ungar a resistat tuturor lovirilor grele, de care a fost încercat, căci nouă sute de ani am trăit unii lângă alții, unii ca stăpâni, alții ca robi ai pământului, dar uniți la timpuri de grea cumpănă.

Acum maghiarii au pus alternativa: ori pieri tot ceea-ce nu e maghiar de pe pământul acesta ori se desființează statul ungar.

O viață trebuie neapărat să se stingă, ori a noastră ori a Ungariei: alt sens încălcările nu pot să aibă. Căci ori suntem noi dimpreună cu sasii prea slabi, prea nemernici, ca să ne putem susține în luptă cu maghiarii, ori suntem împinsi în mod fatal la o dușmănie oarbă contra statului ungar și trebuie neapărat să pândim ocaziunea de al sgudui din temelii, să-i căutăm pretutindinea dușmanii, ca să ne unim cu ei, să ne silim să îi facem dușmani pretutindinea unde străbatem.

Sunt loviți de cea mai deplină orbie maghiarii, dacă n'o înțeleg aceasta și nu se tem, mai ales când e vorba, nu de noi, care avem în coasta noastră pe „micul“ stat român, cum îl numesc ei, ci de germanii, care presentă aici la noi, la hotarele Orientului, cauza culturală a celui mai puternic dintre popoarele Europei și a singurului, care i-a susținut pe maghiari în actuala fasă a desvoltării lor istorice.

Și un lucru pot sasii: să-i lipsească prin o lucrare întinsă pe maghiari de simpatiile poporului german și de spriginul, pe care l-au avut în virtutea acestor simpatii. Ear pe acesta trebuie neapărat să-l facă, de oare-ce nimeni nu poate perî fără ca să deie din mâni și din picioare.“

Răspundând apoi la întrebările președintelui Slavici declară, că este autorul articolului, ear Pop Păcurar, că ia răspunderea pentru publicarea lui în „Tribuna.“

Prin aceasta se termină procedura de dovedire.

(Va urma.)

Spre orientare.

La numeroasele întrebări, ce ni se fac din toate părțile în privința inactivității societății „Opinca română“, ne luăm voie a răspunde pe calea aceasta, că statutele subșternute la 24 Iunie a. tr. înaltului ministeriu reg. ung. de interne spre a fi proveđute cu clausula de aprobare, prin rezoluțiunea dđto.. 3

Decembre s'au înapoiat subscrișului comitet ad hoc cu aceea, ca cercul de activitate al societății să se restrîngă la țările aparținătoare coroanei ungare.

Modificându-se conform acesteia statutele s'au înaintat de nou la dl ministru.

Până la urmata aprobare lucrările inactivității se vor ținea în suspens.

Sibiu 24 Ianuarie 1885.

Comitetul ad hoc.

Varietăți.

* (Spre orientare.) Bilete de intrare pentru balul „Reuniunii femeilor române“ de astăzi seara se pot căpata astăzi dela 10—12 oare a. m. dela 3—5 p. m. în camera Nr. 1, dela „Impăratul Romanilor“ precum și seara la cassă.

* (Banchet.) Inteligența română din Sibiu și din împregiurime va arangia Marți 10 Faur nou a. c. după ameași la 2 oare în sala dela Impăratul roman un banchet în onoarea redactorilor achitați în procesele de pressă din timpul mai proaspăt.

* (Postal. Se escrie concurs pentru ocuparea postului de magistru postal în comuna Lándor (comitatul Albei-inferioare.)

Condițiuni 100 fl. cautiune și contract oficial.

Emolumente: 120 fl. salar, 40 fl. pașal de cancelarie și 500 fl. pașal de transport.

Cererile au să între la direcțiunea postelor din Sibiu în 3 săptămâni.

* 500 de ani de când există unuversitatea din Viena n'a avut atâta ascultători imatriculati ca est an. În semestrul de earnă curent s'au înscris 5700 studenți, dintre cari 1981 la facultatea juridică, 2455 la medicină etc.

* (Studenți streini în Paris). Sub această titlă cetim în „Telegraful“: La unuversitatea din Paris studiază 637 tineri din alte țeri: 152 din Rusia, 130 din America de nord, 66 din România, 52 din Turcia, tot atâta din Spania, 36 din Anglia, 34 din Brasilia, 30 din Elvețta, 26 din Grecia etc.

* (Bibliografic.) A apărut „Mișcarea populațiunea din România în anul 1882“ edat de oficiul central de statistică. București. Tipografia statului 1881.

Bursa de Viena și Pesta.

Din 29 Ianuarie n. 1885.

	Viena B.-pesta	
Gălbîn	5.80	5.78
Napoleon	9.77	9.76
London (pe poliță de trei luni)	123.60	123.60

(Vindecarea cea mai estină.) Viena. Domnule. Notificând primirea pilulelor de Svițera ale apotecei Brandt, și esprim adênca mea mulțămîtă pentru amicala bunăvoință, observând totodată, că efectul curei populare a Dtale au întrecut așteptările nutrite. Sêrmana mea soră de 17 ani pătîmește de epilepsie, în urma cărei groasnice boale este silită a ședea tot în casă, și în lipsa mișcărilor prin aer liber, de multe-ori s'au desvoltat obstrucțiune, din care apoi au urmat alte multe rele legate de aceasta. Mulțămîtă medicamentului trimis de Dta, toate relele s'au delăturat. Deși pilulele (o șatulă cu 70 cr.) nu se mai beau în toată ziua, ci cu unele intrerumperi, totuși neajunsurile amintite se delătură domol în mod negenat, și astfel sănătatea s'a restaurat cu desêvêrsire. Încă odată primește marea mea mulțămîtă pentru bunăvoință, F. Reinisch, oficial la calea ferată, II. Klosterneuburgerstrasse Nr. 1.

Să se observe bine eticheta: cruce albă pe pănură roșie cu numele Brandt.

Nr. 609.

[978] 2—3

EDICT.

Ana născută Dragota legiuita soția a lui Toma Nastase din Fofeldea protopresbiteratul Agnitez, care cu necredință s'a părășit pe legiuitul ei soț de căsătorie de 6 ani fără a se ști de locul ubicațiunei ei, prin aceasta se citează ca în termen de 3 luni de zile dela prima publicare, să se pre-senteze înaintea subscrișului oficiu protopresbiterale, căci la din contră se va aduce sentința cu total divorțiu și în absența ei.

Nocrchiu, în 12 Octombree, 1884. Oficiul protopresbiterat gr. or. al Agnitez ca for matrimonial.

Grigoriu Maier,
adm. ppresb.

Nr. 2/2/1885 civil.

[979] 2—3

Publicațiune.

Aduc la cunoștința publică că spre a face cele necesare la regularea hotarului din **Bérnadea**, și adevă spre a regula reprezentarea partidelor, a alege pre ingineri și a face preliminarul de spese, am designat ziua de **9 Martiu 1885. dimineața la 8 oare** și de pertractare. Aceasta se va face la fața locului în locuința judeului, la care se invită părțile interesate cu observarea, că neprezentarea lor nu va împedeca ținerea pertractărei.

Elisabetopole 9 Ianuarie, 1885.

În numele tribunalului:

Székely Miklós m. p.,
jude esmis.

Zambach și Gavora.

Fabrica de vestminte și recuisite bisericesti

de rit catolic și grec.

[928] 14—30

în Budapesta, strada Vașului, Váci utca Nr. 17.

Felon sau Odăjdii Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, rapori. Toate felurile de steaguri, și pentru societăți industriale (și pentru pompieri) co-

vor pe altariu, potiruri, pietohlebni-
ca, cădelnițe, pacifi-
cal, candelă de altar,
policandre pentru
biserică, ripide,
chivot, cărți de
Evangelie etc.

Comande se efectuesc prompt. — Obiectele, cari nu vor conveni, se vor schimba cu altele.